

summaeque tantum manus ad gladiatorum cuspides conferunt; mutuo parcentes: nonnunquam ad usque vulnera res procedit; ac tum irritati, nisi qui adsunt eos dirimant, ac inhibeant, ad mortem usque praeliantur. (Hinc forte Horatius; Non paventis funera Galliae.) Priscis quoque temporibus mos apud illos fuit, ut appositis pecudum artubus femur sumeret strenuissimus; & si quis alius id sibi vendicaret, ad alterius interitum usque gladiis pugnarent. Alii aurum argentumve in theatro accipiunt, aut doliorum vini certum numerum; & ubi iurejurando polliciti sunt id se perpeffuros, cuius causa dona acceperunt, muneraque accepta intimis & charissimis amicis dispartiti sunt, supinos se distendunt, in scutis jacent, adstante qui gladio jugulum fodiat, & excindat.

In terra super strato gramine dormiunt, ut refert Polybius; in ferarum autem pellibus, ut Diodorus. de Braccata vero hoc, ex Athenaei 13, mihi persuadeo, ubi haec; Super pellibus saepius cum duobus catamitis concumbunt. Graecorum Massiliensium, non verorum veterumque Celtarum hoc esse, merito credas: quibus nempe moris, ut supra ex Iuliano Imperat. diximus, Venerem tantum prolis gratia nosse.

Domicilia eorum, teste Caesare, plerumque in silva sunt, aut circa flumina, aestus vitandi causa; eaque ex scandulis robusteis, aut stramentis, auctore Vitruvio. è tabula & cratibus rotunda construere, magno imposito fastigio, scribit Strabo: stipula vero tegere, Plinius. Horum januas numquam claudunt, nisi fallat apud Stobaeum Nicolaus. Hypocaustorum sive stufarum usum habuisse, historiola Iuliani Imperat. in Misopogone, documento est. Villas habebant, nullis septas mœnibus, ut scribit Polybius. mœnibus enim sua oppida includere, inquit Trogus, à Massiliensibus didicere. Horumque murorum structuram, disce ex Caesare 7 Gall. ibidem etiam hunc morem observa; Vbi major atque illustrior incidit res, clamore per agros regionesque significant: hunc alii deinde excipiunt, & proximis tradunt. Nare adfuetos dicit Ammianus 25. In venationibus sagittis uti solere venenatis, apud Cornel. Celsum disco. Item de iisdem ex Plinio, haec Gellius; Gallos in venatibus tingere helleboro sagittas, quod his ietæ exanimatae ferae teneriores ad epulas fiant: sed propter ellebori contagium, vulnera ex sagittis facta, circumcidere latius dicuntur. Ipse Plinius quoque limeum herbam nominat, qua sagittas suas in venatu tingunt medicamento, quod venenum cervarium vocant. Aristoteles in Admirandis tradit, apud Celtas venenum reperiri, quod toxicum (xenicum legebat Latinus interpres) ipsi appellant, tanta celeritate inficiens, necansque, ut venatores Celtæ, cum cervum jaculo percusserint, festinato adcurrant, carnemque vulneratam exsecant, ne veneno promeante animal putrefiat, alimentoque inutile reddatur, &c. Ex taxo arbore hoc fieri, quod existimem, Plinius

facit, ubi dicit taxica venena appellata, quæ nunc toxica dicimus, quibus sagittæ tingantur. De taxi veneno supra diximus. Sed & arborem apud Celtas nasci ficus similem, quæ fructum edit forma capituli columnæ Corinthiaci, qui fructus incisus, succum emittat jaculis inunctus, qui lethalis, auctor est, ex aliorum fide, Strabo.

Gallos terræ motum non timere, auctores habeo Aristotelem & Plutarchum. verene, an falso? Aliud insignis audaciæ, aut potius temeritatis, en ex variis Æliani, exemplum, aut si mavis, figmentum. Adeo ducunt, inquit, ignominiosum fugere, ut è corruentibus & collabentibus ædificiis sæpe non effugiant, sed ne ardentibus quidem; ita ut incendio ignique circumveniantur. Multi etiam inundantem Oceanum sustinent. Quidam etiam in fluctus ejus armati sese injiciunt, & eorum impetum excipiunt protensis gladiis evaginatis, & hastis vibratis, perinde ac si vel terrere, vel vulnerare possent. Credit Iudæus apella, non ego. credit tamen Stobæus, & ante hunc Nicolaus. Hic verum experior hoc Plinii; Haud alium esse fidei proniorem lapsum, quam ubi falsæ rei gravis auctor existit. An hoc forte illud spectaculum ad occidentalem Oceanum, ad quod Lucianus in Apologia scribit Sabinum suum, Gallia peragrata, profectum? ut fabulam fabula compensem.

Funera sunt pro cultu Gallorum magnifica & sumptuosa, omniaque quæ vivis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia: ac paullo supra hanc memoriam, servi & clientes, quos ab iis dilectos esse constabat, iustis funebribus confectis, unâ cremabantur. sic Caesar. Adjicit Mela: Cum mortuis cremant ac defodiunt apta viventibus olim: negotiorum ratio etiam & exactio crediti differebatur ad inferos. Erantque qui se in rogos suorum, velut unâ victuri, libenter immitterent. & Diodorus; In defunctorum pyram epistolas scriptas quidam conjiciunt, tanquam eas mortui sint lecturi. increvit enim apud eos Pythagoræ sententia, qua dixit, animas hominum esse immortales; rursus eas defunctis corporibus, post certum tempus in alia corpora reversuras. En Val. Maximi verba: Mos vetus Gallorum occurrit, quos memoria proditum est, pecunias mutuas, quæ his apud inferos redderentur, dare solitos. sed idem, Philosophiam sceneratoriam hanc vocat. Non mirum hos Pythagoræ sententiam amplecti, si verum quod apud Clem. Alexandrinum prodidit quidam Alexander, Pythagoram nempe Gallias adiisse. Apud virorum fortium busta abnoctare, scribit ex Nicandro Terullianus; indeque oracula captare.

Flocci faciendus mihi Cicero, ubi pro M. Fontejo scribit Gallos minime ulla religione moveri: Livius enim, etsi in cæteris satis huic genti iniquus; negligentem tamen haudquaquam religionis adfirmat. & Caesar 7 Gallic. cui pentius cognita hæc natio, dicit eam admodum deitam religionibus. cuius hic verba adscribo: Deum maximè Mercurium colunt; hujus sunt plurima